

STITSWERD – ST.GEORGIUS-KERK

De naam van de wierde is al tien eeuwen bekend. Het kerkje ligt hoog aan de rand van de afgegraven terp, en tegenwoordig ook aan de rand van het dorp. De aan Georgius (St.-Joris) gewijde kerk is in de 13e eeuw gebouwd. Oorspronkelijk was de kerk overwelfd maar in het begin van de 15e eeuw werd de kerk, die in bouwvallige staat verkeerde, verbouwd: de gewelven werden weggehaald en de zuid- en westmuur werden waarschijnlijk opnieuw opgetrokken. Noord- en zuidmuur kregen elk drie grote spitsboogramen corresponderend met de drie oorspronkelijke traveeën. De zuidmuur van de koortravee kreeg een laag venster of nis met een sierlijke ezelsrugboog. De westmuur kreeg een ingang met korfboog, de oostmuur drie lancetvensters: twee zijn bij de restauratie van 1991 teruggevonden en inwendig, als nissen, in het zicht gelaten. Deze nissen flankeren nu het grote spitsboograam van de ingang. Bij een grote verbouwing in de 19e eeuw werd de kerk uitwendig bepleisterd. De kerk kreeg aan de dorpskant, de oostkant, een eclectische ingang met een spitsboograam erboven. Met als gevolg dat de inrichting, tegen de traditie in, 180° werd gedraaid. Daarbij is het middelste lancetraam gesneuveld.

De vrijstaande stenen toren was in 1653 geheel vervallen en werd daarom in 1656 vervangen door een dakruiter met vierkante houten onderbouw en een ingesnoerde spits. In het hout van de klokkenstoel, die tegelijk met de dakruiter en waarschijnlijk ook de kap is gemaakt, hebben de timmerlieden Jan Umens en Jan Ubbes hun naam en het jaar 1656 gesneden. Het gotische klokje uit 1439 heeft de typisch middeleeuwse, langgerekte vorm en vermeld de patroonheilige in een inscriptie: *'in honore sancti georgi'*. Zeldzaam is de haaks op de luidas bevestigde luidarm, die hier niet zoals vrijwel overal elders door een luidwiel is vervangen.

Binnen is het sobere interieur gedekt door een blauwgroen geschilderd vlakke zoldering waarvan de balken zijn versterkt met sleutelstukken. In het interieur staat de preekstoel uit het tweede kwart van de 17e eeuw centraal. De hoeken worden door een soort composiet halfzuiltjes gemarkeerd (een composietzuil is normaliter samengesteld uit een Ionische schacht en een Korintisch kapiteel, bij deze kansel is er eerder sprake van een Toscaans kapiteel op een Ionische schacht). Ebenhouten inlegwerk verlevendigt het eikenhout, dat helaas grondig is geloofd, zodat van een eventuele verflaag niets meer over is.

De huidige deur op het oosten dateert uit de protestantse periode. Hier is ook een galerij met daarop een harmonium. De opstelling van het meubilair wijkt af van de in veel kleine Groninger kerken gebruikelijke: de preekstoel staat hier niet tegen de oostwand, maar in het westen, tegen een later in de kerk opgemetselde tussenmuur. Daardoor is de oorspronkelijke westtravee bijna gehalveerd en het bijbehorende raam erg krap geplaatst. Dat de inrichting ooit anders is geweest, valt af te lezen aan de inkassingen in noord- en zuidmuur voor een vroeger koorhek. Een zeldzaamheid is dat de oorspronkelijke houten lezenaar nog aanwezig is. De banken komen vermoedelijk uit de 17e eeuw. Ter weerszijden van de kansel staan die voor de kerkenraad, de bank aan de zuidzijde met een dubbele rij zitplaatsen. Curieus is de uitzwenking van de banken rond de kachel in het middenpad. In de vloer van de kerk liggen, deels zichtbaar, deels onder de houten vloer verborgen, verscheidene grafzerken, de oudste uit 1639.